

Брюксел, 8.12.2020 г.
COM(2020) 785 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**относно прилагането на Регламент (ЕС) № 70/2012 на Европейския парламент и
на Съвета от 18 януари 2012 г. относно статистическите отчети във връзка с
автомобилен превоз на товари**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. ЦЕЛ НА ДОКЛАДА

В член 7 от Регламент (ЕС) № 70/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 18 януари 2012 г. относно статистическите отчети във връзка с автомобилен превоз на товари¹ се посочва, че до 31 декември 2014 г. и на всеки 3 години след това Комисията трябва да представя доклад на Европейския парламент и на Съвета относно прилагането на Регламента и бъдещото развитие. Настоящият доклад е третият доклад, с който се отговаря на това изискване.

В настоящия доклад са изложени предисторията, контекстът на политиката и приложното поле на Регламента. В първите два раздела са описани въпросите, свързани с неговото прилагане и с методологията и качеството на данните, и е разгледана тежестта, която събирането на данни представлява за държавите членки. Представени са и различните средства за разпространение на данни. Последните два раздела се отнасят до евентуално бъдещо развитие на статистиката за автомобилния превоз на товари и са представени основните заключения.

1.2. ПРЕДИСТОРИЯ НА ПРАВНАТА УРЕДБА

Регламент (ЕС) № 70/2012 е преработен текст на Регламент (ЕО) № 1172/98 на Съвета от 25 май 1998 г. относно статистическите справки при автомобилен превоз на товари² и той бележи стъпка напред в развитието на транспортната статистика в ЕС. Той е основанието за събирането на широк спектър от данни за автомобилния превоз на товари.

В съответствие с Регламент (ЕС) № 70/2012 на Комисията, на други институции на ЕС и на националните правителства се предоставят сравними, надеждни, хармонизирани, редовни и изчерпателни статистически данни относно мащаба и развитието на автомобилния превоз на товари. Такава информация е необходима за създаване, наблюдение и оценка на политиките на ЕС.

Държавите членки изпращат информацията на Комисията под формата на микроданни: това дава възможност на ползвателите да се предоставят статистически таблици, съдържащи различни комбинации от променливи, при спазване на правилата за поверителност.

Регламент (ЕС) № 70/2012 има за цел да се ограничи тежестта върху транспортните дружества в максимална степен. Събирането на данни се основава на извадково проучване и следователно се изисква информация само за извадка от превозни средства и за ограничен период от време (обикновено седмица). Държавите членки могат да изключат от проучването транспортните операции под определени прагове³.

¹ ОВ L 32, 3.2.2012 г. стр. 1.

² ОВ L 163, 6.6.1998 г. стр. 1.

³ В съответствие с член 1 от Регламент (ЕС) № 70/2012 всяка държава членка може да изключи пътните превозни средства, чиято товароносимост или максимално допустимо тегло е по-ниско от определена граница. За единични моторни превозни средства тази граница не може да надвишава товароносимост от 3,5 тона или максимално допустимо тегло от 6 тона.

1.3. КОНТЕКСТ НА ПОЛИТИКАТА

Разработването на обща транспортна политика изисква задълбочено познаване на мащабите на автомобилния превоз на товари и начина, по който се е развил.

Значението на тази политика е огромно. В Бялата книга „Пътна карта за постигането на Единно европейско транспортно пространство — към конкурентоспособна транспортна система с ефективно използване на ресурсите“⁴ бяха определени 10 цели за конкурентоспособна транспортна система с ефективно използване на ресурсите. Тези цели определят показател за постигане на целта за намаляване на емисиите на парникови газове с 60 %. Подробните статистически данни за автомобилния превоз на товари са необходими за проследяване на напредъка към постигане на някои от тези цели (например целта за прехвърляне на 30 % от дейностите по автомобилен превоз на товари на разстояния, по-дълги от 300 км, към други видове транспорт до 2030 г.).

Европейският зелен пакт⁵ е новата стратегия за растеж, чиято цел е постигане на устойчивост по отношение на икономиката на ЕС чрез превръщане на климатичните и екологичните предизвикателства във възможности във всички области на политиката и чрез превръщане на прехода в справедлив и приобщаващ за всички. За да се постигне неутралност по отношение на климата, до 2050 г. е необходимо намаляване на емисиите в транспортния сектор с 90 %. Приоритетните действия за преминаване към устойчива и интелигентна мобилност включват:

- стимулиране на мултимодалния транспорт;
- подкрепа за внедряването на автоматизирани и свързани решения за мобилност в различните видове транспорт;
- намиране на по-добри решения за външните разходи на транспортните дейности чрез ценообразуването;
- увеличаване на производството и внедряването на устойчиви алтернативни горива за транспорта; както и
- намаляване на замърсяването от транспорта, особено в градовете.

Данните, събирани съгласно Регламент (ЕС) № 70/2012, са от значение не само за отговорните политически фактори, но и за професионалните организации, транспортните дружества, изследователите и специалистите по моделиране в областта на автомобилния транспорт. Резултатите от проучването са от основно значение за наблюдението на пазара на автомобилни превози на товари в Европа. Задълбоченото познаване на пазара спомага за подобряване на конкурентоспособността на дружествата в сектора.

1.4. ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ И ДРУГИ ДЪРЖАВИ, ПОПАДАЩИ В ОБХВАТА НА РЕГЛАМЕНТА

Регламент (ЕС) № 70/2012 се прилага пряко и изцяло за всички държави членки и изисква те да предоставят данни. Все пак, в съответствие с член 1, параграф 3 от този регламент, той не се прилага за Малта, доколкото броят на регистрираните малтийски товарни пътни превозни средства, лицензирани да извършват международен автомобилен превоз на товари, не надвишава 400 превозни средства. За тази цел веднъж годишно Малта трябва да представя на Евростат броя на превозните средства,

⁴ COM(2011) 144 final.

⁵ COM(2019) 640 final.

извършващи автомобилен превоз на товари, които са лицензирани да извършват международен автомобилен превоз на товари; тя трябва да направи това най-късно до края на март след годината, свързана с броя на превозните средства, извършващи автомобилен превоз на товари.

Норвегия и Швейцария също предоставят данни. Черна гора, като държава кандидатка, предоставя данни от 2016 г.

От 1 февруари 2020 г., когато Обединеното кралство напусна Европейския съюз, Евростат добави към своите набори от данни нов набор от обобщени данни „Европейски съюз — 27 държави (от 2020 г.)“, който изключва Обединеното кралство. По време на преходния период до края на 2020 г. Обединеното кралство продължава да изпраща данни на Евростат. Тези данни се предоставят на разположение на ползвателите.

В съответствие с член 5 от Регламент (ЕС) № 70/2012 държавите предават тримесечни данни на Евростат.

2. ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 70/2012

2.1. СПАЗВАНЕ НА ПРАВНИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Налице е много висока степен на изпълнение на задълженията за предоставяне на данните, определени в Регламент (ЕС) № 70/2012. Всички държави членки предават изискваните набори от данни, като закъснения има само в малък брой случаи, главно поради промени в информационните технологии на национално равнище. Това дава възможност да се изготвят висококачествени, навременни и надеждни статистически данни относно автомобилния превоз на товари в Европа.

2.2. МЕТОДИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ДАННИ, ИЗПОЛЗВАНИ В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

Методологичните договорености съгласно Регламент (ЕС) № 70/2012 осигуряват рамката за събиране на микроданни от държавите членки.

Евростат събира информация за националните методи за събиране на данни (използване на регистри, методология за извадки, обхват и т.н.) на всеки 3 години и я предоставя в своята публикация *„Методологии, използвани при проучвания на автомобилния превоз на товари в държавите членки, ЕАСТ и държавите кандидатки“*⁶.

Освен това, считано от референтната 2018 г., докладващите държави създават национални файлове с метаданни в шаблона, използван за европейските референтни файлове с метаданни, „Структура на метаданните Euro SDMX“. Националните файлове с метаданни съдържат статистическо представяне на националните данни, както и информация за националното законодателство, политиката за разпространение, качеството на данните и статистическата обработка на данните⁷.

⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-17-114> (на разположение само на английски език).

⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/road_go_esms.htm (на разположение само на английски език).

2.3. ТЕЖЕСТ И РАЗХОДИ ЗА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

Целта на Регламент (ЕС) № 70/2012 е да се сведе тежестта върху държавите членки до минимум. В повечето държави не е необходимо да се предприемат допълнителни мерки, тъй като съществуващите процеси са достатъчни, за да се изпълнят изискванията за събиране на данни.

Според информацията, докладвана в националните файлове с метаданни, по-голямата част от докладващите държави считат, че натовареността при предоставянето на данни е приемлива. Съществуват значителни различия в отделните държави по отношение на тежестта, свързана със събирането на данни, в зависимост от националните системи за съставяне на данни. Средното време на респондентите да докладват данни за едно превозно средство с транспортна дейност по време на периода на проучването се оценява на около 40 минути.

Що се отнася до разходите, те варират в отделните държави, тъй като се различава размерът на извадката, използвана за събиране на данни. В някои случаи извадката се състои от няколко хиляди превозни средства, докато в други тя се състои от няколкостотин хиляди превозни средства. Разходите и тежестта, породени от събирането на данни, са оправдани предвид ползата от получените статистически данни.

Комисията допринася за усилията на държавите членки да изготвят национални статистически данни. Евростат управлява националните микроданни и съставя статистически данни (таблици D) за транспортната дейност във всяка държава по превозни средства, регистрирани в други държави. Тези статистически данни се изпращат на националните статистически органи, което им позволява да разполагат с пълна статистическа информация за всички операции по автомобилен превоз на товари на тяхна територия, осъществявани с товарни автомобили, регистрирани в която и да е държава в ЕС (с изключение в Малта), в Швейцария и в Норвегия. Благодарение на прилагането на Регламент (ЕС) № 70/2012 и таблиците D, предоставени от Комисията, се спестяват на държавите усилията за събиране на данни за ефективността на чуждестранните товарни автомобили на тяхна територия.

Освен това събирането и управлението на информация на равнище микроданни дават на Евростат гъвкавост при задоволяване на нуждите на ползвателите от статистическа информация, без забавяне и допълнителни усилия на национално равнище. Разпространението на статистически данни за автомобилния превоз на товари от Евростат и на таблиците D от държавите членки е в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 6/2003⁸.

2.4. ОПРОСТЯВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ

Опростяването и намаляването на административната тежест продължават да поражда опасения у Комисията (Евростат). В сътрудничество с националните статистически институти Евростат осъществява конкретни действия за намаляване на националната тежест при събирането и докладването на данни. Тези действия включват:

1. разработване на инструменти за улесняване на докладването на подробни регионални данни;

⁸ Регламент (ЕО) № 6/2003 на Комисията от 30 декември 2002 г. относно разпространението на статистика за автомобилен превоз на товари (ОВ L 1, 4.1.2003 г., стр. 45).

2. разработване на актуализирани инструменти за предаване и валидиране на микроданни, които предоставят на докладващите държави обратна връзка относно качеството на данните и специфичните грешки за всеки набор от данни;
3. организиране на редовни срещи на експерти от държави членки, държавите от ЕАСТ, държавите кандидатки и потенциалните кандидати (експертната група по статистика на автомобилния превоз на товари и работните групи) за обмен на добри практики и обсъждане на качеството на данните, методологични въпроси и бъдещия напредък.

В бъдеще тежестта от събирането на данни може още да се намали, ако държавите прилагат цифрови методи за докладване на данни, за да заменят хартиените документи, използвани днес.

2.5. ВАЛИДИРАНЕ НА ДАННИТЕ И КАЧЕСТВО НА ПОЛУЧЕНИТЕ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ

Докато събирането и предаването на данни е отговорност на държавите членки, Евростат предприема всички мерки за откриване на грешки в получените данни и поддържа информационна система за валидиране и обработване на данните.

Като цяло качеството на данните, получени от държавите членки, е много добро. При наличието на грешки всички държави ревизират данните. За националния, международния и общия транспорт се прилага процес на валидиране по отношение на тримесечните микроданни и се извършват проверки на динамичните редове за тримесечните и годишните данни:

- *Валидиране на микроданни:* държавите предават данни на Евростат чрез портала EDAMIS. Чрез процес на валидиране, прилаган от основната информационна система, се откриват основни грешки и грешни кодове. Докладващите държави получават доклад за валидиране за всяко предаване на данни, съдържащ подробности на равнище микроданни, за да се улесни отстраняването на евентуалните грешки. Освен това Комисията непрекъснато усъвършенства своите правила за валидиране, за да отговори на променящите се нужди и за да гарантира изготвянето на висококачествени статистически данни.
- *Проверки на динамичните редове:* Комисията счита, че е важно да се идентифицират нетипичните стойности в даден динамичен ред, преди да бъдат публикувани данните. Важно е докладващите държави да потвърдят тенденциите, при които се наблюдават големи различия. Когато е необходимо, държавите представят ревизирани набори от данни или обяснения на причините за значителните различия в динамичните редове.

2.6. МЕТОДОЛОГИЧНА ПОДКРЕПА ЗА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

Евростат непрекъснато предоставя методологична и техническа подкрепа на държавите членки и поддържа надеждна информационна система за данни и метаданни за изготвянето на статистика за автомобилния превоз на товари.

Евростат е изготвила два референтни наръчника за прилагане на Регламент (ЕС) № 70/2012:

- „Методология за автомобилния превоз на товари“⁹, в който е изложена методологичната основа на събирането на статистически данни за автомобилния превоз на товари в държавите членки, държавите кандидатки и държавите от ЕАСТ;
- „Методологии, използвани в проучванията на автомобилния превоз на товари в държавите членки, държавите от ЕАСТ и държавите кандидатки“, в който се представят методологичните аспекти на проучванията относно автомобилния превоз на товари, проведени в докладващите държави.

2.7. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ДАННИТЕ

2.7.1. Таблици на Евростат за разпространение

Обобщените данни въз основа на микроданните, събрани съгласно Регламент (ЕС) № 70/2012, се публикуват в базата данни на Евростат за разпространението¹⁰. Ползвателите могат да получат подробни статистически таблици, изготвени в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 6/2003 на Комисията. Налице са 43 таблици за автомобилния превоз на товари, допълнени с един европейски файл с метаданни и няколко национални файла с метаданни.

2.7.2. Публикации

Евростат изготвя статии „Статистиката в достъпна форма“, които предоставят анализ на данните за медиите и широката общественост. Те обхващат следните теми:

- общи тенденции в автомобилния превоз на товари¹¹;
- автомобилният превоз на товари по характеристики на МПС¹²;
- автомобилният превоз на товари по характеристики на пътуването¹³;
- автомобилният превоз на товари по вид товари¹⁴;
- автомобилният превоз на товари — каботаж¹⁵.

Тези статии се актуализират ежегодно, с изключение на статията за каботаж, която се актуализира на всеки 2 години. Статиите се актуализират, когато е завършено събирането на данни за дадена референтна година.

⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-16-105> (на разположение само на английски език).

¹⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/transport/data/database> (на разположение на английски, френски и немски език).

¹¹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Road_freight_transport_statistics (на разположение само на английски език).

¹² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Road_freight_transport_by_vehicle_characteristics (на разположение само на английски език).

¹³ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Road_freight_transport_by_journey_characteristics (на разположение само на английски език).

¹⁴ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Road_freight_transport_by_type_of_goods (на разположение само на английски език).

¹⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Road_freight_transport_statistics_-_cabotage (на разположение само на английски език).

2.7.3. Анонимизирани данни

В съответствие с Регламент (ЕС) № 557/2013¹⁶ на Комисията микроданните за автомобилния превоз на товари се анонимизират и се предоставят на научноизследователските структури за научни цели. Исканията за анонимизирани данни се получават от Комисията (Евростат) и достъпът се предоставя след съвместното одобрение на Комисията (Евростат) и националните статистически органи. През 2018 г. и 2019 г. общо осем изследователски организации са проявили интерес към получаване на анонимизирани данни от Европейското изследване на пътните товари („European Road Freight Survey“).

2.7.4. Други средства за разпространение

Данните се разпространяват и чрез специално изготвени за ползвателите справки с извлечени данни, както и в статии и публикации на Евростат (напр. статистически сборник „Статистики за енергетиката, транспорта и околната среда“¹⁷).

3. ПО-НАТАТЪШНО РАЗВИТИЕ НА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ДАННИ ЗА АВТОМОБИЛНИЯ ПРЕВОЗ НА ТОВАРИ

С Европейския зелен пакт, в който като цел беше заложено постигането на неутралност по отношение на климата в Европа до 2050 г., беше обявен набор от политики за постигане на трансформация в икономическите сектори, включително в транспорта. Статистическите данни относно автомобилния превоз на товари могат да помогнат при определянето и мониторинга на целите на политиката. Това се постига чрез предоставяне на данни за обема на превозваните стоки, изминатите километри, оборудването и инфраструктурата. Автомобилният превоз на товари е особено значим сектор, тъй като има най-висок дял във вътрешния товарен транспорт на Европейския съюз (75,3 % през 2018 г.).

От юни 2018 г. до март 2020 г. експертната група по статистиката на автомобилния превоз на товари заседава два пъти. По време на тези заседания Евростат, държавите членки, държавите от ЕАСТ, държавите кандидатки и потенциалните кандидати обсъдиха нуждите от данни, начини за подобряване на статистическите данни за автомобилния превоз на товари и как да се намали тежестта при събирането на данни. Един аспект от развитието, който се обсъжда в момента, се отнася до бъдещите статистически данни за транспорта чрез лекотоварни превозни средства. Въпреки че такива превозни средства не превозват много тежки товари, те изминават голям брой километри в градските райони, което има значителен принос за емисиите и задръстванията. Освен това все по-често използване на тези превозни средства може да се наблюдава и при междуградски и международни пътувания. Досега лекотоварните превозни средства бяха до голяма степен извън обхвата на европейската транспортна политика и свързаните с тях достижения на правото. Това е на път да се промени с наскоро приетите Регламент (ЕС) 2020/1054 и Регламент (ЕС) 2020/1055. Налице е все

¹⁶ Регламент (ЕС) № 557/2013 на Комисията от 17 юни 2013 г. за изпълнение на Регламент (ЕО) № 223/2009 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика по отношение на достъпа до поверителни данни за научни цели и за отмяна на Регламент (ЕО) № 831/2002 на Комисията (ОВ L 164, 18.6.2013 г., стр. 16).

¹⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-DK-19-001> (на разположение само на английски език).

по-голямо търсене на данни за използването на лекотоварни превозни средства, поне тези, които са в обхвата на европейското законодателство.

Данни за лекотоварните превозни средства могат да бъдат извлечени и от регистъра на проверките за техническа изправност, който събира информация за типа двигател, класа тегло и вида гориво на превозното средство, както и за неговата технология за контрол на емисиите.

Специална работна група проучва тази област от 2018 г. насам, като разглежда осъществимостта и параметрите на събирането на данни за лекотоварните превозни средства. Предмет на дискусиите е методология, която трябва да бъде разработена, включително определения, прагове, източници на данни и променливи, които трябва да бъдат събрани. В контекста на този проект в началото на 2020 г. Комисията (Евростат) започна пилотни проучвания на статистическите данни за лекотоварните превозни средства. По време на последното си заседание на 4 март 2020 г. работната група обсъди няколко методологични аспекта и променливи, които могат да бъдат събрани. Работата на работната група ще продължи. Необходимостта от данни за лекотоварните превозни средства става важна както за много държави, така и на равнище ЕС. Все още не е ясно обаче дали и в каква степен биха могли да бъдат събирани статистически данни за такива превозни средства в близко бъдеще предвид свързаните високи разходи и тежест.

В неотдавнашна консултация докладващите държави установиха ползата от потенциални допълнителни променливи за вида гориво, което превозните средства използват, и за техните класове емисии. Променлива за горивото, изразходвано по време на пътуване, може да бъде полезна и за изчисляването на емисиите във въздуха. Променливите по отношение на автоматизираното/автономното управление на превозните средства могат да бъдат разгледани в бъдеще. Данните за повечето от тези променливи следва да бъдат извлечени от административни бази данни (регистри), за да се избегне допълнителна тежест за респондентите.

Данните за незадължителната променлива „Възможност за използване на превозното средство за комбиниран транспорт“ могат да бъдат свързани със статистиката за интермодалния транспорт. Дейността по NACE, свързана с превозно средство, понастоящем се изисква на 4-цифрено равнище; тя обаче следва да бъде приета и на по-високи равнища и дори на най-високото за сектора равнище на класификацията на NACE.

Докладващите държави също така посочиха необходимостта от конкретизиране на някои правила за докладване; например много полезно би било наличието на точно определение за броя на превозните средства, тъй като събирането на данни би било по-хармонизирано и сравнимо.

Следва също да бъде отчетен въпросът относно голямата тежест, която събирането на транспортни данни причинява пропорционално на потенциален малък брой пътни превозни средства и ползата от събирането.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Натрупаният опит и резултатите, получени при прилагането на Регламент (ЕС) № 70/2012, се считат за положителни. Държавите спазват задълженията за предоставяне на данни, а ресурсите, разпределени както на национално равнище, така и

на равнището на Комисия, позволяват постигането на висококачествени резултати. Комисията подкрепя държавите членки при прилагането на Регламент (ЕС) № 70/2012, поддържа информационна система за управление на данните и подобри комуникацията с цел минимизиране на тежестта за докладване.

Регламент (ЕС) № 70/2012 се оказва ефикасен и ефективен инструмент за изготвяне на надеждни и съпоставими статистически данни за автомобилния превоз на товари както на равнище ЕС, така и на национално равнище, като се предотвратява дублирането на дейности. Получените статистически данни се разпространяват като таблици в базата данни и публикациите за разпространение на Евростат като анонимизирани набори от данни и като други специално изготвени справки с извлечени данни. Статистиката за автомобилния превоз на товари е ценна за разработването и оценката на политиките и за мониторинга на пазара на автомобилни превози на товари в Европа.